

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378.015.3.016:159.923-057.87

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ У НАВЧАЛЬНІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ

Вінтюк Ю.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті висвітлені особливості та хід застосування дослідницького підходу до вивчення особистості у навчальній роботі зі студентами-психологами. Здійснений огляд наукових публікацій за обраною темою; з'ясовано тематику та підходи до дослідження особистості. Розглянуті особливості вивчення особистості з позицій різних підходів; висвітлено специфіку залучення студентів до дослідження особистості. Зроблені висновки з проведеної роботи і намічені перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Ключові слова: навчальний процес, підготовка майбутніх фахових психологів, дослідницький підхід у навчальній діяльності, дослідження особистості, формування фахової компетентності.

Постановка проблеми. Підготовка кваліфікованих фахівців у системі вищої освіти у наш час вимагає кардинальної перебудови, що зумовлено необхідністю інтеграції України у світову освітню систему. Враховуючи це майбутні фахівці в ході навчання повинні опанувати не тільки наявні теоретичні знання, у певній науковій сфері, але й практичні способи їхнього застосування, на сучасному рівні. Відзначене вповні стосується і підготовки майбутніх фахових психологів, оскільки лише володіння наявними теоретичними знаннями разом із сучасними практичними способами і методами їхнього застосування може забезпечити їм потрібний рівень професійної компетентності, та, внаслідок цього, високу конкурентоспроможність. Звідси постає вимога надати їм належну підготовку до діяльності в ринкових умовах, при забезпеченні необхідної професійної компетентності у широкому спектрі посадових вимог. До таких вимог сьогодення належить і вміння працювати з проявами особистості; вказана обставина зумовлює актуальність і доцільність даного дослідження.

Мета роботи: висвітлити особливості та хід застосування дослідницького підходу до вивчення особистості у навчальній роботі зі студентами-психологами.

Завдання дослідження:

- здійснити огляд наукових публікацій за обраною темою; з'ясувати тематику та підходи до дослідження особистості;
- розглянути особливості вивчення особистості з позицій різних підходів;
- висвітлити специфіку залучення студентів до дослідження особистості;
- зробити висновки з проведеної роботи і намітити перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Дана робота є продовженням попередніх досліджень, з формування професійної компетентності майбутніх фахових психологів, які були опубліковані раніше.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед праць за темою дослідження варто відзначити, передусім, публікації класиків вітчизняної

і зарубіжної психології, які до сьогодні не втратили свого значення. Це публікації А.А. Бодальова [3], Л.Ф. Бурлачука [5], І.Ф. Іващенко [7], А. Кокосарової [10], Г.С. Костюка [12], К. Леонгарда [13], А.М. Леонтєва [14], А. Маслоу [15], Г. Олпорта [17], до них слід долучити сучасні огляди досліджень особистості Г. Олпорта [6], К. Роджерса [8], З. Фрейда [27], як і збірники праць різних авторів [18; 19].

Не меншої уваги заслуговують і подальші праці науковців: А.Г. Асмолова [1; 2], Б.С. Брагуса [4], А.Г. Ковальова [9], Е.Ю. Коржова [11], А.А. Реана [20], М.В. Савчина [21-23], В.А. Семиченко [24], Е.Т. Соколової [25], І.В. Солонікової [26], Д.І. Фельдштейна [28], а також деякі оглядові публікації [16], та ґрунтовні огляди досліджень особистості [29; 30].

У цих працях детально розглянуті питання сутності особистості та її психологічних характеристик; надано відомості про різні теорії особистості та її структури; висвітлено основні проблеми, що постають при вивченні особистості та створенні теорій; подано інформацію про методологію та методи дослідження особистості; висвітлено прикладний аспект застосування знань про особистість, а також розглянуті шляхи подолання труднощів, що виникають при вивченні особистості, як і стан сучасних досліджень у даному напрямку. Одержана в результаті здійснення огляду публікацій інформація використана при організації і проведенні власного дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що основні підходи до дослідження особистості у наявній науковій літературі з даної тематики висвітлені достатньо повно, інформації про те, як саме доцільно, оптимальним чином, ознайомлювати з цими знаннями студентів-психологів, ані викладу досвіду подібної роботи, не виявлено. Оскільки наявні відомості не дають цілісної картини явища, що вивчається, видається доцільною розробка відповідного підходу, який би дозволив опанувати не лише наявні теоретичні знання, але й практичні навички дослідження особистості, а також вказав можливості застосування цих знань. Дана обставина змушує до проведення самостійного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Проведене дослідження полягало у здійсненні спроби виробити та реалізувати оптимальний підхід до ознайомлення студентів із дослідженням особистості, який би дозволив поєднати наявні знання про предмет розгляду на певній конструктивній основі, подати їх доступно й у чіткій логічній послідовності, виходячи з їхніх потреб у таких знаннях, наявного рівня знань і вимог професійної підготовки. У роботі максимально задіяно наявний досвід викладання, при реалізації використаного підходу ставилося завдання наблизити наукові теорії до повсякденного життя, щоб зробити їх зрозумілими для студентів. У запропонованому дослідженні передбачено як аналітичну, так і практичну складову; воно організовується та проводиться викладачем, проте з максимально можливим залученням студентів; і реалізується як в аудиторній, так і позааудиторній навчальній діяльності. Запропонований підхід апробовано при викладанні курсу «Загальна психологія» студентам, які навчаються за спеціальністю «Психологія», на 1-му курсі в Національному університеті «Львівська політехніка». Необхідно також відзначити наступне: студенти мали можливість попередньо ознайомитися з матеріалом лекції; однак повністю реалізувати дослідницький підхід не вдалося, через брак знань і досвіду дослідницької роботи у студентів (тобто, в даному випадку, йдеться скоріше не про реалізацію дослідницького підходу, а про спробу розпочати його поетапне впровадження). Вироблена доцільна послідовність проведення дослідження, як подача і опрацювання теоретичного матеріалу, так і його практична складова, в скороченому вигляді, наведена далі.

Розпочати розгляд теми доцільно зі з'ясування сутності поняття "особистість". Оскільки слово належить до загальновідомих, можна влаштувати опитування студентів, щоб з'ясувати, що вони під ним розуміють. Затим слід констатувати, що воно походить від латинського слова "persona"; в античні часи це слово означало маски, які одягали актори під час театральної вистави у давньогрецькій трагедії. Тобто початково даний термін вказував на комічну або трагічну фігуру в театральній дії; отже, з самого початку поняття "особистість" містило зовнішній, поверховий образ який приймає людина, коли грає певні соціальні ролі – певна "личина", суспільне обличчя, звернене до оточуючих. Дана точка зору значною мірою співпадає з сучасним побутовим уявленням, згідно з яким особистість звичайно оцінюють за критеріями привабливості, вміння вести себе в суспільстві, популярності, ділових та інших соціально бажаних характеристик. Проте наукове визначення особистості значно відрізняється від побутового. Оскільки поряд з поняттями "людина", "особистість" часто вживаються терміни "індивід", "індивідуальність", потрібно спочатку з'ясувати, чим вони відрізняються. Тому необхідно навести визначення даних понять, дати необхідні коментарі та навести приклади.

Далі слід перейти до розгляду проблеми співвідношення біологічного і соціального в людині. Розпочати можна з констатації факту, що вона є однією з найскладніших і найбільш спір-

них у сучасній психології, а далі розповісти про те, яким чином дослідники підходять до її вирішення. Для цього вчені досліджують дітей, які, з певних причин, зростають в ізоляції від суспільства; наведені приклади слід покоментувати. Констатуємо, що особистість людини, яка є і продуктом, і суб'єктом історичного процесу, не могла зберегти біологічну структуру, рівноправну соціальної. Природні передумови розвитку індивіда, його тілесна організація, внутрішні системи, переваги і недоліки фізичної організації впливають на індивідуально-психологічні особливості. Однак біологічне, входячи в особистість людини, соціалізується і далі існує (психологічно) в соціальній формі. Природні, органічні особливості і риси виступають у структурі особистості як соціально обумовлені її елементи. Тобто природне і соціальне утворюють єдність, і не можуть бути протиставлені одне одному як самостійні буди структури особистості.

Після цього слід перейти до викладу матеріалу про історію вивчення особистості: філософсько-літературний і клінічний періоди її дослідження. Найбільшу увагу слід приділити науковому періоду її вивчення, що розпочався на початку ХХ ст. Констатуємо, що експериментальні дослідження особистості розпочали А.Ф. Лазурський, З. Фройд, Г. Айзенк, Р. Кеттел, Г. Олпорт та ін. Вони намагалися надати відповідним дослідженням експериментальний характер, вводячи в них математично-статистичну обробку даних з метою перевірки гіпотез і одержання достовірних результатів, на основі яких можна було б будувати експериментально перевірені, а не умоглядні теорії особистості. Важливим завданням експериментального періоду дослідження стала розробка тестових методів оцінювання особистості. Зокрема, Г. Олпорт заклав основи теорії, що одержала назву "теорія рис"; в якості одиниці особистості він виділяє її рису. Потрібно навести визначення даного поняття, і перенести виклад на розповідь про риси особистості.

Доцільно також розповісти про основні психологічні характеристики особистості, до кожної з них дати необхідні пояснення та навести приклади.

У наступному питанні потрібно розповісти про структуру особистості. Пояснюємо, як виникла необхідність введення даного поняття, що становить зі себе дане утворення. Як приклад наводимо структуру особистості за С.Л. Рубінштейном; даємо необхідні пояснення до кожного з її компонентів. Далі детально розглядаємо динамічну функціональну структуру особистості К.К. Платнова, наводимо схему. Відразу ж необхідно детально розглянути, як відбувається розвиток особистості, згідно з даною структурою. На завершення висвітлення цього питання можна навести приклади подальших спроб розробки проблеми дослідження структури особистості.

Після цього необхідно розглянути питання про рушійні сили розвитку особистості. Розпочати можна зі спроби з'ясувати думку студентів з приводу: «Що змушує особистість розвиватися?» Після обговорення отриманих відповідей потрібно ознайомити їх з "Теорією двох факторів" Г.С. Костюка, згідно з якою особистість розвивається внаслідок виникнення в її житті про-

тиріч. Вони обумовлюються її відношенням до оточуючого середовища, успіхами і невдачами, порушенням рівновги між індивідом і середовищем. Слід пояснити, що зовнішні протиріччя, які набувають навіть конфліктного характеру, самі по собі ще не стають рушіями розвитку. Тільки викликаючи в самому індивіді протилежні тенденції, які вступають між собою у боротьбу, стають джерелом її активності, спрямованої на вирішення протиріччя шляхом вироблення нових способів поведінки. Протиріччя усуваються шляхом діяльності, яка приводить до утворення нових властивостей і якостей особистості; одні протиріччя, долаючись, змінюються іншими. Якщо вони не знаходять свого вирішення, виникають затримки розвитку, кризові явища, а в тих випадках, коли вони відносяться до мотиваційної сфери особистості, – і хворобливі її порушення, психоневрози. До основних внутрішніх протиріч, що по-своєму проявляються на різних етапах розвитку особистості, є невідповідність між новими потребами, які виникають, і досягнутим рівнем оволодіння засобами, необхідними для їх задоволення. Після розгляду основних положень теорії необхідно навести приклади і зробити коментарі, влаштувати їх обговорення.

У наступному питанні слід висвітлити процес соціалізації особистості. Нагадуємо, що людина, як соціальна істота, з перших днів свого існування оточена іншими людьми. З самого початку свого життя вона включена в систему соціальної взаємодії; перший досвід спілкування людина набуває ще до того, як навчиться говорити. В процесі соціальної взаємодії людина набуває певний соціальний досвід, який, будучи засвоєним, стає невід'ємною частиною особистості. Наводимо визначення поняття «соціалізація»; констатуємо, що цей процес нерозривно пов'язаний зі спілкуванням і сумісною діяльністю людей. Однак соціалізація не може розглядатись як просте, механічне відображення особистістю безпосередньо пережитого чи одержаного в результаті спостереження соціального досвіду. Засвоєння цього досвіду суб'єктивне. Тобто одні й ті ж соціальні ситуації по-різному сприймаються і переживаються різними особистостями, а тому різні особистості можуть виносити з однакових ситуацій різний досвід. Варто відзначити, що процес соціалізації може відбуватися як у спеціальних соціальних інститутах, так і в різних неформальних об'єднаннях. До спеціальних соціальних інститутів, важливою функцією яких є соціалізація особистості, є школа, професійні навчальні заклади, дитячі і молодіжні організації та об'єднання. Проте найважливішим інститутом соціалізації є сім'я. Соціалізація може мати одночасно керований, цілеспрямований і некерований, стихійний характер.

На завершення теоретичного викладу необхідно розглянути питання про самосвідомість особистості. Починаємо з роз'яснення того, що включаючись у систему суспільних відносин, взаємодіючи з іншими, людина виділяє себе з оточуючого середовища, відчувається суб'єктом власних станів, процесів і дій, виступає для самої себе як "Я", що протистоїть "іншим" але разом з цим нерозривно з ними зв'язане. Суб'єктивно переживання наявності власного "Я" виража-

ється перш за все в тому, що людина розуміє власну тотожність самій собі в теперішньому, минулому і майбутньому. "Я" сьогодні, при всіх можливих змінах положення в будь-яких нових і несподіваних ситуаціях, при будь-яких змінах її життя, свідомості, поглядів і установок, – це "Я" тої ж самої людини, що існувала вчора і яка буде завтра. Звідси можна перейти до кристалізації поняття «Образ-Я», або «Я-концепція». Відзначаємо, що образ "Я", що складається в результаті власного життєвого досвіду, впливає на сприйняття людиною оточуючого світу, інших людей, на оцінки, які дає людина власній поведінці. Я-концепція може бути позитивною, амбівалентною (протирічливою) або негативною; до цього положення наводимо відповідні приклади і обговорюємо їх.

Образ-Я складає вміст самосвідомості, тобто сприйняття людиною себе як особистості. Самосвідомість – усвідомлення людиною самої себе як особистості: своєї діяльності як члена суспільства, стосунків з іншими людьми, рис характеру, власних дій та вчинків, їх мотивів, цілей, розумових, моральних, фізичних та інших якостей. Самосвідомість має різні форми прояву: самовідчуття, самоаналіз, самооцінка – пов'язані переважно з пізнавальною строною психічної діяльності людини. Інші – самолюбство, скромність, почуття відповідальності, власної гідності тощо – з емоційною стороною психічної діяльності.

На цьому аналітичну частину викладу теми можна завершити; значно більші можливості для реалізації дослідницького підходу дає його практична частина. Необхідність її розробки і впровадження зумовлена тим, що навіть після ознайомлення з наявними знаннями з даної теми студенти зустрічаються з чималими труднощами, наприклад, виконанні нескладної контрольної роботи, на тему «Моя особистість». У ній одержані знання необхідно застосувати на практиці, використовуючи, крім набутих знань, матеріали самоспостереження і наявний життєвий досвід. Для подолання виявлених труднощів майбутнім психологам запропоновано низку завдань, поданих у міру зростання їхньої складності.

1. Для з'ясування можливостей вивчення співвідношення біологічного і соціального в людині студентам продемонстровано фільм «Дике дитя». Поставлено завдання: скориставшись методом спостереження за дитиною-мауглі, з'ясувати основні відмінності в психіці та поведінці від інших дітей того ж віку, які зростали у суспільстві. Запропоновано скласти перелік виявлених проблем, а також охарактеризувати підходи до їхнього вирішення, котрі були показані у фільмі. Одержані результати підлягають обговоренню, обґрунтуванню, уточненню і роз'ясненню.

2. Студентам поставлено завдання: спробуйте відповісти на запитання «Хто я такий?», по-різному доповнюючи речення «Я – це ...». Відзначено, що всі відповіді, разом узяті, визначають їхню «Я-концепцію». Елементи її (Я-структура) є психічними моделями, за допомогою яких ми організуємо наше життя. Одержані відповіді підлягають обговоренню та аналізу; після чого слід підбити підсумки виконання завдання.

3. Наступне завдання: Надайте характеристику себе як особистості. Які її основні прояви? Які якості передусім вас характеризують? Наскільки вони відповідають наявним запитам: вашим і оточуючих? Запропоновано скласти власний психологічний портрет, результати виконання завдання підлягають аналізу і обговоренню.

4. Далі студентів необхідно попросити дати розгорнуту й обґрунтовану відповідь на питання: «Як сформувалася ваша особистість»? Уточнити: які чинники обумовили цей процес? Що найбільше долучився до її формування? А які люди також вагомо долучилися до цього процесу? Як було досягнуто наявний результат? Наскільки він вас задовольняє? Що ще потрібно розвинути і як це можна зробити?

5. Після цього запропоновано дати відповідь на питання: Чим характеризується видатна особистість? Хто для вас є таким прикладом? Починаючи з видатних людей, які були названі, поступово переводимо розмову на розповідь про видатних психологів минулого, а згодом і на наших сучасників. Доцільно попутно з'ясувати, кого з них знають студенти і що їм відомо про їхню наукову діяльність.

6. Запропоновано переглянути фільм: «Біл Гейтс: історія успіху», і здійснити психологічний аналіз його викладу; скласти психологічний портрет головного персонажа. Які чинники обумовили його успіх? Що сприяло, а що перешкоджало цьому? Які чинники виявилися вирішальними? Що з того, що дізналися, можна використати для примноження власного досвіду, зокрема, для особистісного розвитку?

7. Дано завдання висловити свої міркування з приводу: Які особливості формування видатних особистостей? Чи мали вони видатні задатки? Що про це відомо? Чи перебували в унікальних умовах? Як вони були створені? Які вони мали здібності? Що з їхнього досвіду можна використати для власного розвитку? А в роботі за фахом? Далі слід влаштувати обговорення, зробити необхідні узагальнення тощо.

8. Присутнім запропоновано скласти перспективну програму розвитку власної особистості. Надано необхідні роз'яснення, з яких елементів вона повинна складатися і що в себе включати, як працювати над її реалізацією, фіксувати і оцінювати результати тощо.

9. Студентам запропоновано виконати багатфакторний тест Р. Кетгела для дослідження особистості. Наведено дані про його розробку, особливості, хід виконання, обчислення результатів і оцінку отриманих даних. Одержані результати обговорюються і аналізуються, після чого підводяться підсумки.

Зрозуміло, що запропоноване дослідження особистості не можна вважати достатнім, ні тим більше завершеним, скоріше це лише його початок. Проте передбачено продовжувати його, зокрема, при вивченні інших тем курсу: «Темперамент», «Характер», «Здібності», «Самосвідомість» та ін. Наступні етапи впровадження дослідницького підходу передбачено реалізувати як при вивченні інших тем курсу, так і подальших навчальних курсів, зокрема: «Психологія особистості» та ін.

Після цього студентам запропоновано виконати контрольну роботу на тему «Моя особистість», яка містить наступні завдання.

1. Зробіть опис власної особистості. Як ви самі оцінюєте свою особистість? Як ставитеся до неї?

2. Які якості особистості властиві вам найбільшою мірою? Чому саме ці? Чи відносити ви їх до власних переваг? Вкажіть їхні прояви у різних життєвих ситуаціях.

3. Які якості особистості властиві вам найменше? Чому? Чи заважає вам їхня відсутність? Своєю точкою зору поясніть. Наведіть приклади.

4. Хто брав участь у формуванні вашої особистості? Назвіть всіх, хто причетний до цього, і охарактеризуйте внесок кожного.

5. Чи доводилося вам займатися свідомим і цілеспрямованим вихованням певних якостей власної особистості? Складіть програму перспективного розвитку власної особистості, у бажаному напрямку.

Після проведеної попередньої роботи для більшості з них дана контрольна більше не становить значних труднощів.

Стосовно результату вивчення даної теми, із застосуванням запропонованого підходу, варто відзначити наступне. Студентам наочно продемонстровано зв'язок знань, відомих із даної теми, на різних етапах становлення психологічної науки, з реальним життям, і повсякденними запитам практичної діяльності у різних сферах. Вони не лише значно краще зрозуміли поданий матеріал, але й побачили реальні можливості застосування набутих знань у повсякденній діяльності практичного психолога, в різних реальних ситуаціях. Деякі з них виявили бажання обрати тему курсової роботи про особистість, інші погодились взяти участь у науково-дослідній роботі та продовжити дослідження за цією темою.

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні **висновки**:

1. Огляд наукових публікацій за обраною темою дозволив констатувати, що в працях науковців наявні необхідні напрацювання, які дозволяють належним чином обґрунтувати і відповідно реалізувати дослідницький підхід до вивчення особистості у навчальній роботі зі студентами.

2. Застосування дослідницького підходу до вивчення особистості при роботі зі студентами-психологами дозволяє систематизувати наявні знання, викласти їх у чіткій логічній послідовності, зробити зрозумілішими і доступнішими, а відповідно, сформулювати належну мотивацію до її вивчення та подолати ряд труднощів, пов'язаних із освоєнням наданого матеріалу.

3. Впровадження дослідницького підходу до вивчення особистості дозволяє підняти інтерес до вивчення даної теми у студентів, зацікавити їх до самостійного дослідження інших аспектів, методів і перспектив її розгляду, що має позитивний вплив на залучення їх до науково-дослідницької діяльності, а також на процес формування їхньої професійної компетентності.

У майбутньому передбачено здійснити вдосконалення запропонованого підходу, враховуючи результати його апробації, та рекомендувати до впровадження в процес підготовки майбутніх фахових психологів у ВНЗ.

Список літератури:

1. Асмолов А.Г. Психология личности: принципы общепсихологического анализа / А.Г. Асмолов. – М.: Смысл, 2001. – 323 с.
2. Асмолов А.Г. Психология личности: культурно-историческое понимание развития человека / А.Г. Асмолов. – М.: Смысл; Издат. центр «Академия», 2007. – 208 с.
3. Бодалев А.А. Психология о личности / А.А. Бодалев. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1988. – 188 с.
4. Братусь Б.С. Смысловая вертикаль сознания личности / Б.С. Братусь // Вопросы философии, 1999. – С. 81-89.
5. Бурлачук Л.Ф. Исследование личности в клинической психологии / Л.Ф. Бурлачук. – К.: Высшая школа, 1979. – 176 с.
6. Гордон Олпорт: диспозициональная теория личности. URL: <https://psychojournal.ru/psychologists/146-gordon-olport-dispozicionalnaya-teoriya-lichnosti.html>.
7. Иващенко И.Ф. Труд и развитие личности школьника / И.Ф. Иващенко. – М.: Просвещение, 1987. – 94 с.
8. Карл Рэнсом Роджерс: феноменологическая теория личности. URL: <https://psychojournal.ru/psychologists/341-karl-rensom-rodzhers-fenomenologicheskaya-teoriya-lichnosti.html>.
9. Ковалев А.Г. Психология личности / А.Г. Ковалев. – М.: Просвещение, 1995. – 289 с.
10. Кокошкарлова А. Психологично изследоване на личността в клиничната практика / А. Кокошкарлова. – София: Медицина и физкултура, 1984. – 196 с.
11. Коржова Е.Ю. Психология личности: Типология теоретических моделей / Е.Ю. Коржова. – СПб., 2004. – 248 с.
12. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості школяра / Г.С. Костюк ; За ред. Л.Н. Проколієнко. – К.: Рад. шк., 1989. – 608 с.
13. Леонгард К. Акцентуированные личности / К. Леонгард. – Рн/Д: изд-во «Феникс», 2000. – 544 с.
14. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
15. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – СПб.: Питер, 2012. – 352 с.
16. Методы (методики) для исследования личности. URL: <http://scibook.net/patopsihologiya-knigi/metodyi-metodiki-dlya-issledovaniya-19912.html>.
17. Олпорт Г. Становление личности: Избранные труды / Г. Олпорт. Пер. с англ. Л.В. Трубицыной и Д.А. Леонтьева ; под общ. ред. Д.А. Леонтьева. М.: Смысл, 2002. – 342 с.
18. Психология личности. Тексты / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, А.А. Пузырея. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 288 с.
19. Психология формирования и развития личности. Тексты / Под ред. Л.И. Анцыферовой. – М.: Наука, 1981. – 365 с.
20. Реан А.А. Психология адаптации личности: Анализ. Теория. Практика / А.А. Реан. – М.: Прайм-Еврознак, 2006.
21. Савчин М.В. Духовний потенціал особистості. Монографія / М.В. Савчин. – Івано-Франківськ: вид-во «Плай» Прикарпатського ун-ту, 2001. – 203 с.
22. Савчин М.В. Дослідження особистості в контексті духовної парадигми психології / М.В. Савчин // Проблеми сучасної психології – 2010. – Вип. 9. – С. 229-238.
23. Савчин М.В. Методологія дослідження особистості: перехід від онтичного до онтології / М.В. Савчин. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/634/94/>.
24. Семиченко В.А. Психология личности / В.А. Семиченко. – К.: Издатель Ешке О.М., 2001. – 427 с.
25. Соколова Е.Т. Психологическое исследование личности. Проективные методики / Е.Т. Соколова. – М.: ТЕИС, 2002. – 253 с.
26. Солодников И.В. Исследование личности и её развития: парадигмальный анализ / И.В. Солодников, В.В. Солодников. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/issledovanie-lichnosti-i-ee-razvitiya-paradigmalnyy-analiz>.
27. Теория личности Фрейда. URL: <https://psyera.ru/5024/teoriya-lichnosti-freida>.
28. Фельдштейн Д.И. Психология становления личности / Д.И. Фельдштейн. – М.: Международная педагогическая академия, 1994. – 192 с.
29. Холл К.С. Теории личности / К.С. Холл, Г. Линдсей. – М.: КСП+, 1997. – 720 с.
30. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб.: Питер Пресс, 1997. – 608 с.

Винюк Ю.В.

Национальный университет «Львовская политехника»

ИССЛЕДОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ В УЧЕБНОЙ РАБОТЕ СО СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ

Аннотация

В статье освещены особенности и ход применения исследовательского подхода к изучению личности в учебной работе со студентами-психологами. Осуществлен обзор научных публикаций по выбранной теме; выяснено тематику и подходы к исследованию личности. Рассмотрены особенности изучения личности с позиций различных подходов; освещена специфика привлечения студентов к исследованию личности. Сделаны выводы из проведенной работы и намечены перспективы дальнейших исследований в данном направлении.

Ключевые слова: учебный процесс, подготовка будущих профессиональных психологов, исследовательский подход в учебной деятельности, исследование личности, формирование профессиональной компетентности.

Vyntyuk Yu.V.

National University "Lviv Polytechnic"

RESEARCH OF PERSONALITY IN EDUCATIONAL WORK WITH STUDENTS-PSYCHOLOGISTS

Summary

The article highlights the peculiarities and the course of application of the research approach to the study of personality in educational work with students-psychologists. An overview of scientific publications on the chosen topic; the subjects and approaches to the study of personality are explained. Peculiarities of the study of personality from the standpoint of different approaches are considered; the specificity of attracting students to the study of personality is highlighted. The conclusions from the work performed and the prospects for further research in this direction are drawn.

Keywords: educational process, preparation of future professional psychologists, research approach in educational activity, personality research, formation of professional competence.